

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄԱՆՐԱՊԱՏՈՒՄ

1. — Երկուուրիս. — Հայոց Գիրք և Գրչութիւն գրքի (Տպ. 1973) 99րդ էջին ստորագրելով թիւ 14 ծանօթութեան մէջ գրուած է. «Արամազդը կոսակածել է, թէ հայրը կարող է ունենալ երկրորդ որդի ... ուստի նա սպանում է իր երկվորյակին և զգում ծովը»: Այս խօսքի երկրորդ մասին բնագիրն է, «... Եւ կորեաց զերկուորիս նորա և ընկէց ի ծով»: Այսինքն՝ կորեց անոր երկուորիքը (ամորձիքը) և ծովը ձգեց:

2. — Թվական. — Նոյն գրքի 163րդ էջին վրայ կը տեսնուին չորս տողեր, առնուած Երուսաղէմի թիւ 145 ձեռագրէն: Այնտեղ գործածուած «ճգնական» բառին

մէջ զգաղանագրուած թվականն մը մատնանշուած է, «1516», որին գումարելով զուարթնոցը, որը հաւասար է 6իւ, ձեռք բերուած է 1522 թուականը: Սա աւելորդ յոգնութիւն է և սխալ հաշիւ: Յիշատակարանը կ'ըսէ. «Արդ գրեցաւ ... Գիրքս այս ի թուականիս հայկազուն տումարիս Ութ հարիւր և եօթներորդի», որ հաւասար է 1358ի: Զեռագրիս մէջ կան նաեւ յեանագոյն յիշատակագրութիւններ ՌՂԱ և ՌՃԳ թուականներով, բայց ոչ 1522:

3. — Ղասարճի. — Սերաստիոյ Պատմութեան (Տպ. 1974) վերջին էջերուն մէջ կը գտնուի «Արհեստների օտար անվանումների Բառարան» մը, ուր «Ղասարճի» բառը կը տեսնուի հարցանիշով մը: Ղասարճի, Գասարճի, կը նշանակէ կտաւ ճերմկցնող: Անթէպի մէջ յայտնի էր աղբիւր մը «Ղասարճի բունարը» անունով, որուն եղբքը թափիչները փայտով կը ծեծէին իրենց կտաւները մինչև որ լաւ ճերմկնային: Այդ արհեստը չափ հին է

Ս. ՍՏԵՓԱՆՈՍԻՆ

Քեզի կու գամ, ով մեծ սուրբ, ընծայուելու կաթոգին,
Դուն որ կեանքդ զոն բերիք մեր մեղեքուն համար բիւր,
Քեզ կը բերեմ խունկ, աղօթք, հոգիս նոյնպէս սիրառաս,
Պսակագիր անունիդ, ով հաւատքի նահապետ:

Զրհասկցան քեզ մարդիկ այն օրերուն ապերախս,
Զրհասկցան գործն այն մեծ, որուն համար դուն եկար.
Այսօր նոյնիսկ կան մարդիկ, որոնք քեզի չեն ճանչնար.
Բայց կը ներես դուն անոնց անգիտութեան չարասանը:

Դուն դարեւով կը մնաս հոգիներուն մէջ պայծառ,
Ասող մը ինչպէս մատաղաւ, մինչև հասնի օրն այն մեծ,
Ուր այս աշխարհն ու երկինք այլեւ զիրար հասկընան:

Դուն, ով մեծ սուրբ, ընդունէ իմ այս տաղս առաջին,
Վկայագիր քու փառքիդ եւ անունիդ պատշէի,
Եկած սիրէս իմ պարման, առհաւատքեան իմ վաղուան:

Պէրուք, 1955

ՆԱԶԱՐԷԹ Պ. ԶԱՓԱՏԱՐԵԱՆ

միջին տրեկերի մէջ, Մարկոս Աւետարանի՝ Յիսուսի այլակերպութեան ժամանակ անոր հաջուսններուն ստացած սպիտակ գոթիւնը նկարագրելու մաքով կը գրէ. «Եւ ձորձը նորա եղեն փայլուն սպիտակ յոյժ, որպէս թափիչք երկրի ոչ կարեն այնպէս սպիտակացուցանել»:

4. — Զնազարն. — Բազմավէպի 1979 տարւոյ հատորին մէջ, էջ 48, ձուլուած գիրերու վերաբերող հին հաշիւ մը կայ, խանգարեալ ձեռով, վասնզի սխալմամբ Վից Նազարն կարգացուած է քանիցս այն որ պէտք էր կարգացուէր զհազարն: Ակնարկուած հատուածը ճշգրիտ է սապէս. «... զի նախապէս ընդ թափողին զգիրս զանադերեցաք զհազարն՝ երեք լիւրէ ... նա առ ի ժամանեցուցանել զգիրս՝ զորո ձուլեաց, զհազարն ի չորս լիւրէ, իբրեւ 200 լիւրէ դրամ աւելի գին եք ի վերայ վերոյ ասացելոց շինուածոց ... և էառ ... նաև առ այս՝ զի գրգռեցեալ էր յայլոց թէ խարեցեալ է, զի զհազարն՝ երեք լիւրէով հանեալ է ձուլել, Եւ մինչ այսպէս եղև 200,000 գիրն, որ առնէր 600 լիւրէ, եղև 800 [ոչ 8000] լիւրէ. և զկնի՛ այնր զորքան գիրս ձուլեաց, զհազարն չորս լիւրէով ձուլեաց ... »:

5. — Յովնանէս Վրդ. Կիպրացիի ասպիճ բուլականք. — Մատենադարանի Բանբերին 13րդ թիւին մէջ (1980), էջ 239, գրութեւ է եռառոյց մը, ներկայացնելու համար խնդրոյ՝ անաբնից թուակներ.

Հայոց մեծաց ի թվականին,

Ջ-ի և Թ-ին (1480)

Բանա ասոցաւ ի չափ տաղին:

Այնպէս կը թուի թէ հայկական թուականը սխալ ներկայացուած է, քան երեսնաթիւն պէտք էր ըլլար Ջի և Թ, որ հաստատ կու դայ 1480 ին: Ուստի վերոգրեալ տողերուն երկրորդը պիտի կարդացուի՝

ինն հարիւր քսան և իննիս (1480):

6. — Ըփ. լծակ. — Դաւիթ Անյաղթի շուրջ հրատարակուած է Յօդուածներու ժողովածու մը (1980) որոնցմէ մին վերնագրուած է «Էռթնագրեանք-ի Ասեղ-ծովածը և Դավիթ Անյաղթը» (էջ 143-210): Այդ գրքի 208րդ էջին վրայ կը կարդանք. «Բայց թէ ինչ է Ըփ (80) լծակը, մեզ մնաց անհասկանալի: Ըփ պէտք է կարդալ ոչ

թէ 80, այլ ութսուտան, 18, որ է 36 ինկէսը, Լծակ = լուծ = զոյգ, Ըստ այսմ կ'աւանանք հետեւեալ հաշիւը.

ԼՁ փական ? [միական ?] = 36

Լծ. լծակս = 36

Թ քսուականս = 36

ԴԹ գիրս [4 × 9] = 36

որոնց չորսն ալ կը ներկայացնեն մեր այբուբենի տառերուն թիւը:

7. — Վրացական Այբուբենի կերպիցեւրս. — Բազմավէպի 1981 տարւոյ 3-4 թիւին մէջ, էջ 449-454, John A. C. Greppin յօդուած մը աւելի, «Բանի մը նկատողութիւններ վրացական այբուբենի ծագման մասին» վերնագրով, Յարգելի յօդուածագիրը ծանր խնդիր մը նկատած է Մեհրոպի վրացերէն չգիտնալը, քանի որ մէկը չի կրնար այբուբենական դրութիւն մը կազմել լեզուի մը համար զոր չի գիտեր: Ատկէ հետեւեցուցած են ուրիշներ թէ վրացական այբուբենը կազմողը Մեսրոպը չէր: — Մեսրոպը մերժողները ուրիշ հնարիչի մը անունը չեն տուած սակայն, Հարցը պէտք է դնել այլ կերպ: Քանի որ Մեսրոպ վրացերէն չէր գիտեր, ուրեմն պէտք էր որ իրեն գործակցած ըլլար վրացերէնի հմուտ գիտնական մը: Այդ մասին կարիւնի գրածը յստակ չէ (Վարք Մալքոյի, 1930, Երուսաղէմ, էջ 31-32): Բայց ժամանակակից միւս պատմիչը, Մովսէս Խորենացի, որուն Պատմութիւնը ինքնուրոյն և արժէքաւոր աղբիւր մըն է Դ. Դարու երկրորդ կէսին և Ե. Դարու առաջին կէսին պատահած գէպքերուն համար, կը գրէ որոշ կերպով. «Բնիկ Մեսրոպոյ երթեալ յայխարսն վրաց, առնէ և նոցա նշանագիրս առեցեց ինչի ի վերուստ չնորհաւ, հանդերձ Զայաթիս ոմամը թարգմանաւ հելլէն և հայ լեզուի» (Պատմութիւն Հայոց, 1865, Վենետիկ, էջ 248): Ուրեմն վրացական այբուբենը կերտելու միջոցին Մեսրոպին գործակցած է ոչ միայն Վրացերէն լեզուի մը այլ և հելլէն և հայ լեզուներուն թարգման զբաղեցած Զայան: Այս իրողութեամբ բնական կերպով կը բացատրուի վրացական այբուբենին ունեցած առնչութիւնը յաւնական և հայկական այբուբեններուն հետ:

Ն. ԱՐՔ. ԾՈՎԱԿԱՆ